Eduskunnan hallintovaliokunta
HaV@eduskunta.fi

Dnro K2026-58
4.11.2026

Lausuntopyyntönne: HE 107/2026 vp, hallintovaliokunta 5.11.2026
HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE KUOLINPESÄN SÄHKÖISTÄ ASIOINTIA KOSKEVAKSI LAINSÄÄDÄNNÖKSI

Suomen Asianajajat kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä kuolinpesän sähköistä asiointia koskevaksi lainsäädännöksi.

Yhtenä Suomen Asianajajien sääntömääräisenä tehtävänä on seurata oikeuskehitystä maassa ja lausuntoja antamalla sekä aloitteita tekemällä tarjota kokemuksensa yhteiskunnan käytettäväksi. Suomen Asianajajien oikeuspoliittisen työn lähtökohta on oikeusvaltion turvaaminen. Lausunnoissaan Suomen Asianajajat pyrkii painottamaan oikeusvaltioperiaatteen toteutumiseen, oikeusturvaan sekä oikeuden saavutettavuuteen, perus- ja ihmisoikeuksien sekä asianajajakunnan itsenäisyyden ja riippumattomuuden turvaamiseen liittyviä näkökulmia.

Pyydettynä lausuntona Suomen Asianajajat esittää seuraavaa.

Yleisesti

Suomen Asianajajat pitää ehdotettuja uusia lakeja ja muutoksia perintöoikeutta nykyaikaan ja digitalisaation pariin tuovina ja täten lähtökohtaisesti kannatettavina. On tosiasia, että erilaiset digitaaliset alustat ovat tulleet jäädäkseen ja perintöoikeudenkin tulee ottaa askel kohti digitalisoitumista.

Nyt ehdotetut uudet lait ja voimassaoleviin lakeihin tehtävät muutokset ovat kuitenkin suuri muutos vallitsevaan oikeustilaan ja käytäntöön, jolloin niiden voimaansaattamiseen tulee panostaa ja uusien käytänteiden ohjeistuksien laatimiseen tulee kiinnittää huomiota. Lisäksi näin suurien muutosten myötä seurantaa tulee tehdä tiheästi ja olla valmis muuttamaan käytännössä toimimattomaksi koetut ja huomatut käytänteet joustavasti uusiksi. Uusi lainsäädäntö ohjaa asioimaan jatkossa sähköisiä asiointipalveluita käyttäen, jolloin näiden järjestelmien tulee toimia jouhevasti ja järjestelmän tulee selkeästi ohjeistaa käyttäjää joka vaiheessa. Jatkossa oletettavasti järjestelmiä käyttää tietoteknisiltä taidoiltaan hyvin eri tasoisia henkilöitä. Viranomaisten tulee valmistautua ohjeistamaan ja kouluttamaan niin maallikkoja kuin asiantuntijoita uusista järjestelmistä ja niiden käytöstä.

Hallituksen esityksen käsittelyssä eri valiokunnissa on tuotu esille, että lakimuutoksen jälkeenkin tulee mahdollistaa myös jatkossa paperiasiointi ja se, että ehdotetut muutokset aiheuttavat lisätyötä paperiasioiville. Koska paperiasiointi on edelleen mahdollista, ei lakimuutoksen katsota tältä osin loukkaavan digitaalisia palveluita käyttämättömien oikeuksia. Suomen Asianajajat ei yksiselitteisesti koe lakiesityksen aiheuttavan lisätyötä niille kuolinpesille, jotka jatkossakin hoitavat perunkirjoituksen paperisesti. Nykyisin perunkirjoitusta varten kerätään tietoja eri lähteistä. Nyt tätä tietojen saamista keskitetään yhteen paikkaan, josta tietoja saa kerralla enemmän ja nopeammin. Vaikka perukirja edelleen laadittaisin paperisena, katsotaan lakimuutoksen edistävän ja nopeuttavan paperilla tehtäviä perukirjoja, vaikka jonkinlaista päällekkäistä työtä tulisikin. Tämän ei kuitenkaan nähdä olevan ylitsepääsemätöntä tai olevan esteenä lakimuutoksen hyväksymiselle. Suomen Asianajajien kokemuksen mukaan kuolinpesään kuuluu yleensä sellaisia osakkaita, joilla on digitaalista kyvykkyyttä edistää perunkirjoitusta myös digitaalisella alustalla tai noutaa sieltä saatavia tietoja perunkirjoituksen tueksi. Mikäli kuolinpesään kuuluu osakkaana sellainen, joka ei osaa tai pysty käyttämään sähköisiä palveluita, tulee hänet yhä edelleen kutsua perunkirjoitustilaisuuteen, jossa hänelle tulee jakaa sama informaatio kuin niille, jotka tiedot ovat voineet saada haltuunsa sähköisen palvelualustan kautta. Täten tällaisia osakkaita ei saateta eriarvoiseen asemaan lakimuutoksella.

Suomen Asianajajat myös muistuttaa, että perukirja on muutakin kuin puhdas veroilmoitus. Perukirjaan merkitään ja siitä ilmenee kuolinpesän osakkaat sekä tieto siitä, oliko perinnönjättäjällä testamenttia ja avioehtoa. Näiden lisäksi perukirjasta toki ilmenee myös perinnönjättäjän ja mahdollisen lesken varallisuustiedot. Nämä kaikki tiedot kokonaisuutena luovat pohjatiedot kuolinpesän asioiden hoitamiselle myös perunkirjoituksen jälkeen.

Suomen Asianajajat pitää tulevia muutoksia niin suurina muutoksina vallitsevaan oikeustilaan, että Suomen Asianajajat ehdottaa, että uusien lakien luomat alustat tulisivat käyttöön porrasteisesti ja vaiheittain niin, että ensi vaiheessa käyttöön otetaan perintöveroilmoitus, palvelualusta ja kuolinpesän osakasrekisteri siltä osin, kun tiedot tulevat suoraan viranomaisilta. Kuolinpesän osakasrekisterin 5 § 2 momentin mukaisiin kuolinpesän ilmoittajan täydentäviin tietoihin liittyy Suomen Asianajajien näkemyksen mukaan suuria riskitekijöitä, jolloin porrasteinen käyttöönotto on perusteltua. Myös palvelualustan käyttöön, käyttöoikeuksiin ja valtuutuksiin liittyy vielä suuria käytännön epäselvyyksiä, mutta näiden osalta suositellaan silti palvelualustan kokonaisvaltaista käyttöönottoa seurantavelvoitteella. Suomen Asianajajien näkemyksen mukaan vaiheittainen käyttöönotto mahdollistaa paremmin uusien järjestelmien käyttöönoton seurannan ja mahdollisten ongelmien korjaamisen. Mikäli kaikki muutokset tulevat kerralla voimaan ja niiden käyttö ei toimikaan toivotulla tavalla, pidetään ongelmiin puuttumista ja niiden korjaamista vaikeampana.

Uusien lakien oletuksena on se, että kuolinpesässä on selkeästi yksi ilmoittaja ja yhteistyökykyinen kuolinpesä. Suomen Asianajajat kuitenkin huomauttaa, että todellisuus on paljon muutakin: osakkaiden välillä saattaa olla erimielisyyksiä pienistäkin asioista ja pahimmillaan perukirjoja on useita eri osakkaiden toimesta laadittuna. Näihin ongelmatilanteisiin hallituksen esitys ei ota kantaa ja Suomen Asianajajat korostaakin, että lain voimaansaattamisen yhteydessä järjestelmistä vastaavien viranomaisten on kiinnitettävä huomiota ja ohjeistuksilla otettava kantaa näihin seikkoihin. Palvelualusta ja osakasrekisteri ovat tiedonsaannin kannalta erittäin kannatettavia ja perusteltuja, mutta maallikoiden käyttäessä ja täydentäessä järjestelmiä, liittyy niihin aina riskitekijöitä, jotka tulee tiedostaa ja pyrkiä minimoimaan.

Laki kuolinpesän palvelualustasta

Uusi laki kuolinpesän palvelualustasta on nykyaikaa ja mahdollistaa asioiden hoitamisen paikkaan ja aikaan sitomattomasti. Muutoksen myötä myös kuolinpesän veroasioiden (muun muassa esitäyten veroilmoituksen antamisen) hoitaminen verkkopalveluissa helpottuu, mikä on kannatettavaa. Lisäksi hyvää on se, että palvelualustalta on saatavissa tietoja Verohallinnon rekistereistä. Etenkin yksin asuneiden, sukulaisilleen mahdollisesti etäiseksi jääneen perinnönjättäjän omaisuustiedoista voi olla hyvin vähän tietoa, jolloin viranomaisen rekistereistä saatavat tiedot edistävät perunkirjoituksen toimittamista. Suomen Asianajajat pitää palvelualustaa ensisijaisesti tiedonlähteenä kuolinpesän asiota hoidettaessa ja sen käyttöönotossa tuleekin huolehtia, että kuolinpesän asioita hoitavilla asianajajilla on pääsy sen tarjoamiin tietoihin toimeksiantoja hoitaessaan.

Palvelualustassa laadittavan perukirjan osalta tuodaan kuitenkin esille, että Suomen Asianajajien näkemyksen mukaan virheet osakkaiden tekemissä perukirjoissa liittyvät nimenomaan tietämättömyyteen ja ehkä jopa halukkuuteen jättää joku osakas tietoisestikin pesän ulkopuolelle. Huolta aiheuttaa myös se, että aiheutetaanko käytöllä enemmän haittaa kuin mahdollisesti saavutetaan hyötyjä. Osakkaiden tietoisuus esimerkiksi aiemmin laaditun osituksen merkityksestä on käytännössä havaittu hyvin virheelliseksi ja puuttelliseksi, mikä lisää huolta osakkaiden kyvystä laatia perukirja oikein. Etenkin ohjeistusta tarvitaan tilanteisiin, joissa palvelualustalle on syötetty virheellisiä tietoja ja miten nämä korjataan. Lisäksi tarvitaan ohjeistus ja kannanotto riitaisin kuolinpesiin, joissa osakkaat ovat erimielisiä ja miten palvelualustan on ajateltu soveltuvan näihin tilanteisiin.

Suomen Asianajajat toteaa lisäksi jäävän edelleen hieman epäselväksi kuolinpesän osakkaiden erilaiset käyttöoikeudet ja niiden laajuudet. Mitä eri käyttöoikeudet tarkoittavat ja mitä niiden rajoissa voidaan tehdä ja minkälaisia tietoja saada. Tältä osin Suomen Asianajajat korostaa tarvetta selkeälle ohjeistukselle ja kannanotoille viimeistään järjestelmän käyttöönottohetkellä.

Myös palvelualustalla annettavien valtuutuksien osalta Suomen Asianajajat edellyttää annettavaksi selkeää ohjeistusta siitä kuka (kaikki osakkaat yhdessä vai kukin yksittäin), kenelle ja miten valtuuden voi antaa ja mitä valtuutuksen nojalla voidaan tehdä sekä siihen, voiko valtuutuksia olla useita samanaikaisesti voimassa esimerkiksi kunkin osakkaan omalle avustajalle.

Asiakirjojen säilytyspalvelu on ideana hyvä, mutta kuten käyttöoikeudet ja valtuutukset, edellytetään tästä annettavan ohjeistusta siitä, mitä ovat ne tiedot, jotka katsotaan pesän hallinnon ja selvittämisen kannalta tarpeellisiksi tiedoiksi. Miten palvelualusta pystyy estämään sen, ettei palvelualustaan tallennetta sinne kuulumattomia tietoja. Lisäksi hallituksen esitys ei vastaa siihen, voidaanko asiakirjojen säilytyspalveluun antaa pääsy perukirjaa laativalle asiantuntijalle. Tämän mahdollistaminen nähdään erittäin tärkeänä toimeksiantojen hoitamisen kannalta. Valtiovarainvaliokunnan verojaoston kuulemisessa on tullut asiakirjojen säilytyspalvelun osalta esille se, voiko se olla viranomaisiin kohdistuvan yleisen julkisuuden ulkopuolelle jäävä ja täten pelkästään kuolipesän osakkaiden käytössä. Suomen Asianajajat pitää keskitettyä asiakirjojen säilytyspalvelua ideana hyvänä, mutta mikäli sen katsotaan luovan ongelmia julkisuuslain soveltamiseen, ei säilytyspalvelua pidetä kynnyskysymyksenä saattaa lakimuutos muutoin (vaiheittain) voimaan.

Laki kuolinpesän osakasrekisteristä

Kuten palvelualustaa, myös kuolinpesän osakasrekisteriä pidetään ensisijaisesti tiedonlähteenä kuolinpesän asioita hoidettaessa. Sähköinen osakasrekisteri vastaa nykypäivän virkatodistuksia eikä sen nähdä paljastavan mitään sellaista tietoa, mitä jo nykypäivänä ei ilmenisi virkatodistuksista tai muista perunkirjoitusta varten hankittavista asiakirjoista, kuten tieto rekisteröidystä avioehtosopimuksesta. Digi- ja väestötietovirastosta saa nykyisen lain nojalla tilattua kuolinpesän osakkaasta elossaolotodistuksen ja osoitetiedot. Tältä osin muutos on kannatettavaa.

5 § Kuolinpesän osakasrekisteriin tallennettavat tiedot

Suomen Asianajajat pitää tarkoituksenmukaisena sitä, että osakasrekisteristä ilmenevät, julkivarmennetut tiedot tulevat suoraan viranomaisilta ja painottaa sitä, ettei kuolinpesän ilmoittajan lisäämille tiedoille tule antaa julkivarmennetta.

Suomen Asianajajat nostaa esiin erityisesti huolen liittyen 5 § 2 momentissa annettaviin tietoihin, jotka kuolinpesän ilmoittaja maallikkona antaa. Vaikka kohdan mukaiset tiedot eivät saa julkivarmennetta, liittyy näiden tietojen antamiseen niin paljon virhemahdollisuuksia, jonka johdosta Suomen Asianajajat edellä kirjatusti ehdottaa, että laki tulee voimaan aluksi vain 5 §:n 1, 3 ja 4 momentin mukaisesti ja 2 momentti otetaan käyttöön myöhemmässä vaiheessa, kun järjestelmän toimivuus on ensin todettu. Ensi vaiheessa kuolinpesän ilmoittaja voi ilmoittaa kuolinpesän ilmoittajan ja yhteyshenkilön yhteystiedot (5 § 2 mom 2 ja 3 – kohdat).

Vaikka muutetut tiedot tai kuolinpesän ilmoittajan antamat tiedot eivät ole julkivarmenteisia, vaan pelkästään luettelo jonkun tahon näkemyksestä kuolinpesän asioista, herättää tämä kuitenkin kysymyksen siitä, tulevatko jotkut tahot tuudittautumaan rekisterin antamien tietojen oikeellisuudesta ja pitämään niitä totena. Suomen Asianajajat nostaakin esiin kysymyksen siitä, miten vältetään se, etteivät maallikot tai muutkaan luule, että rekisteriin merkitty tieto on toteennäytetty ja näyttöarvoltaan korkeampi kuin joku muu tieto. Vaikka kuolinpesän ilmoittajan tulee vakuutuksen myötä vakuuttaa antamansa tiedot oikeiksi, ei tämä yksinään poista väärinkäytösten mahdollisuutta. Hallituksen esitys ei ota kantaa myöskään tilanteisiin, joissa perittävältä jäi useampi testamentti, testamenttiin liittyy moitekanne tai vireillä on muu kuolinpesään liittyvä riita tai eriävä näkemys osakkuuksista. Vaikka rekisteriin lisätään nimenomaisesti vain tieto kustakin asiasta ja esimerkiksi testamentti tulee esittää erikseen pyydettäessä, liittyy jo tietojen lisäämiseen riskitekijöitä.

Erityisesti 5 § 2 momentin 7 kohdan osalta Suomen Asianajajat nostaa esille kysymyksen siitä, miten estetään testamentin toimeenpanijan liian aikainen merkitseminen järjestelmään. Hallituksen esityksen (s. 107) mukaisesti: *tieto tulisi kuitenkin lisätä vasta sitten, kun testamentti on saanut lainvoiman ja testamentin toimeenpanija on ottanut tehtävän vastaan, koska tiedon lisääminen muuttaa kuolinpesän hallintotavan yhteishallinnosta toimeenpanijahallinnoksi ja vaikuttaa muun muassa Suomi.fi -valtuuksien antamiseen.* Tämä huomioiden maallikkojen antamiin tietoihin liittyy Suomen Asianajajien näkemyksen mukaan merkittäviä riskitekijöitä eikähallituksen esityksestä ei yksiselitteisesti ilmene, miten näitä virheellisesti annettuja tietoja saadaan korjatuksi tai riitautetuksi.

9 § Kuolinpesän ilmoittajaa ja yhteyshenkilöä koskevat muutokset

Uudet lait lähtevät siitä lähtöolettamasta, että kuolinpesässä on selkeästi yksi ilmoittaja ja että kyseessä on yhteistyökykyinen kuolinpesä. Hallituksen esityksessä jää kuitenkin vielä epäselväksi se, että miten käytännössä toimitaan tilanteessa, jossa kuolinpesän osakkaat ovat eri mielisiä kuolinpesän ilmoittajan henkilöstä. Hallituksen esityksen s. 112 mukaan *jos kuolinpesä haluaa vaihtaa kuolinpesän ilmoittajan tai yhteyshenkilön, tulee kuolinpesän osakkaan ilmoittaa itsensä uudeksi kuolinpesän ilmoittajaksi tai yhteyshenkilöksi. Kuolinpesän ilmoittajaksi osakas voi ilmoittaa myös jonkun muun kuin itsensä.* Epäselväksi jää, miten toimitaan tilanteessa, jossa osakkaat vuorotellen ilmoittavat itsensä tai tahtomansa henkilön ilmoittajaksi ja poistaako uusi ilmoitus aikaisemman ilmoituksen ja tämän henkilön oikeudet ja velvollisuudet. Suomen Asianajajat toteaa, että asiaan tulisi saada selvyys viimeistään lain voimaantulon yhteydessä.

14 § Kuolinpesän osakasrekisterin tietojen julkinen luotettavuus

Suomen Asianajajat puoltaa sitä, että julkisen luotettavuuden saavat vain viranomaisilta rekisteriin tulleet tiedot. Suomen Asianajajat kuitenkin painottaa ohjeistamisen ja tiedottamisen tärkeyttä sen osalta, etteivät kuolinpesän ilmoittajan antamat tiedot nauti julkista luotettavuutta eikä niille tällaista luotettavuutta tule antaa.

22 § Tietojen luovuttaminen asiakkuuden hoitoon ja markkinointiin

Suomen Asianajajat kyseenalaistaa 22 §:n mukaisen tietojen luovuttamisen asiakkuuden hoitoon ja markkinointiin. Pykälän mukaan *yhteystietoihin merkittyä osoitetta ei kuitenkaan luovuteta, jos väestötietojärjestelmään on merkitty kielto luovuttaa tietoja suoramarkkinointia varten.* Suomen Asianajajat painottaa tärkeyttä tiedottaa ja ohjeistaa tältä osin ihmisiä siitä, miten he halutessaan saavat väestötietojärjestelmään tiedon siitä, ettei tietoja saa luovuttaa suoramarkkinointia varten.

Laki perintö- ja lahjaverolain muuttamisesta

Suomen Asianajajat kannattaa muutosta perintöverotuksen toimittamisesta jatkossa perintöveroilmoituksella perukirjan sijaan. Suomen Asianajajat kuitenkin painottaa, että ilmoituksen tulee olla hyvin selkeä, sen täyttäjää ohjaava sekä avustava, jotta tiedot tulevat oikein annetuksi. Epäselväksi jää se, tuleeko ilmoittajan ottaa kantaa kullekin osakkaalle tulevaan osuuteen ilmoituksen antohetkellä. Suomen Asianajajat nostaa esille kysymyksen siitä, miten tämä käytännössä toimii esimerkiksi riitaisissa kuolinpesissä, ja toisaalta miten estetään se, ettei ilmoittaja anna itselleen edullisia tietoja ilmoituksella. Tältä osin Suomen Asianajajat edellyttää selkeää ohjeistusta lain voimaantulon yhteydessä.

Nykyään jo lahjoituksesta annetaan tiedot lahjaveroilmoituksella, joten siirtymää perukirjasta perintöveroilmoitukseen pidetään perusteltuna muutoksena.

Helsingissä 4. päivänä marraskuuta 2026

SUOMEN ASIANAJAJAT

Niko Jakobsson
Pääsihteeri

LAATI Asianajaja Veera Kaunisvaara, Espoo

Suomen Asianajajien lausunnot valmistellaan oikeudellisissa asiantuntijaryhmissä, joiden toiminnassa on mukana noin 150 asianajajaa. Tämä lausunto on valmisteltu perhe- ja perintöoikeuden asiantuntijaryhmässä.